

JAK CHRONIĆ DZIECI PRZED WYKORZYSTYWANIEM SEKSUALNYM?

PORADNIK
DLA RODZICÓW

FUNDACJA
DAJEMY
DZIECIOM
SIŁĘ

Projekt współfinansuje m.st. Warszawa

Publikacja została opracowana i wydrukowana w ramach zadania publicznego pod nazwą „Ochrona dzieci przed przemocą – kształtowanie postaw społecznych braku przyzwolenia na przemoc wobec dzieci i gotowości reagowania w sytuacji zagrożenia dziecka” współfinansowanego ze środków m.st. Warszawy.

Opracowanie merytoryczne: Jolanta Zmarzlik

Konsultacja: Katarzyna Katana

Korekta: Lena Marciniak-Cąkała

Opracowanie graficzne i skład: Norbert Grzelka

Zdjęcie na okładce: © vectorfusionart/stock.adobe.com

Copyright © 2019 Fundacja Dajemy Dzieciom Się

ISBN 978-83-65675-10-1

Fundacja Dajemy Dzieciom Się

03-926 Warszawa

ul. Walecznych 59

tel. 22 616 02 68

biuro@fdds.pl

www.fdds.pl

Tekst publikacji jest dostępny na licencji Creative Commons. Uznanie autorstwa-Użycie niekomercyjne-Bez utworów zależnych 3.0 Polska. Tekst licencji dostępny jest na stronie: <https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/legalcode.pl> Pewne prawa zastrzeżone na rzecz Fundacji Dajemy Dzieciom Się.

Spis treści

1. Kilka słów o wykorzystywaniu seksualnym dzieci /2
2. Czym jest wykorzystanie seksualne dzieci? /4
3. Wykorzystanie seksualne dzieci w internecie /7
4. Sprawcy wykorzystania seksualnego dzieci /11
5. Kiedy dzieci podejmują zachowania seksualne wobec innych dzieci /15
6. Symptomy i konsekwencje wykorzystania seksualnego dziecka /18
7. Czy mogę zapewnić swojemu dziecku bezpieczeństwo? /21
8. Jak mogę przeciwdziałać wykorzystaniu seksualnemu dzieci w internecie? /23
9. Moje dziecko zostało wykorzystane seksualnie /25

1. Kilka słów o wykorzystywaniu seksualnym dzieci

Wykorzystanie seksualne jest zjawiskiem, które spotyka wiele dzieci. Na podstawie wyników przeprowadzonych w Polsce badań można uznać, iż – zgodnie z aktualnymi danymi (2018 r.) – 7%, czyli co 14. dziecko, pada ofiarą jakiejś formy wykorzystywania przed ukończeniem 15. roku życia.

Uwaga:

Wbrew przekonaniu wielu osób w większości przypadków sprawcami wykorzystywania seksualnego dzieci są osoby dobrze im znane, np. krewni i przyjaciele rodziny, sąsiedzi, trenerzy, instruktorzy.

Wykorzystanie seksualne, którego doświadczyło dziecko, często wpływa niekorzystnie na jego codzienne funkcjonowanie i przyszłość.

Rozmowy na temat zagrożenia wykorzystywaniem seksualnym mogą być trudne zarówno dla dorosłych, jak i dla dzieci. W ich prowadzeniu rodzicom i opiekunom przyda się wiedza na temat zjawiska. Dzieci nie potrafią same powstrzymać sprawców wykorzystywania seksualnego, trudno im ujawnić zagrażające lub krzywdzące zachowanie innych osób. To my, dorośli, musimy wiedzieć, jak należy postępować, gdy podejrzewamy, że dziecko jest wykorzystywane seksualnie.

Broszura ta powstała po to, by rodzice mogli skuteczniej chronić dzieci i im pomagać. Najważniejsze zawarte w niej informacje dotyczą tego, jakie sytuacje i sygnały powinny wzbudzać niepokój, do kogo można się zwrócić o radę lub pomoc oraz gdzie należy zgłaszać przypadki wykorzystywania.

Uwaga:

- 7% dzieci w Polsce doświadczyło co najmniej jednej formy wykorzystywania seksualnego z kontaktem fizycznym.
- 20% dzieci doświadczyło wykorzystywania seksualnego bez kontaktu fizycznego.
- Wykorzystywanie seksualne dzieci może trwać przez wiele lat, zanim zostanie ujawnione.
- Większość przypadków wykorzystania seksualnego dzieci nigdy nie zostaje ujawniona.
- 80% sprawców wykorzystania seksualnego pochodzi ze środowiska dobrze znanego dziecku.

2. Czym jest wykorzystanie seksualne dzieci?

Wykorzystywanie seksualne dzieci to aktywność seksualna z udziałem dziecka, podjęta przez osobę, która ma przewagę wiekową, fizyczną lub intelektualną nad swoją ofiarą. Sprawcą wykorzystania może być dorosły, dziecko znacznie starsze albo równolatek.

Kiedy osoba dorosła podejmuje jakąkolwiek aktywność seksualną z udziałem dziecka do lat 15, to zawsze mamy do czynienia z wykorzystywaniem seksualnym dziecka.

Kiedy w aktywności seksualnej uczestniczy inne dziecko (równolatek lub starsze dziecko), to sytuacja nie zawsze jest równie jasna. Warto pamiętać, że wśród dzieci niektóre rodzaje zachowań seksualnych mogą być związane z etapem rozwoju psychoseksualnego człowieka i mieszczą się w granicach zachowań akceptowanych.

W dalszej części broszury (w rozdziale *Kiedy dzieci podejmują zachowania seksualne wobec innych dzieci*) znajdują się informacje, które pomogą ustalić, czy seksualne zachowania dzieci można uznać za wykorzystywanie.

Krzywdzące zachowania seksualne wobec dzieci

Dziecko jest wykorzystywane wtedy, gdy dochodzi do bezpośrednich fizycznych kontaktów o charakterze seksualnym (wykorzystywanie seksualne z dotykiem) oraz wówczas, kiedy dziecko, mimo braku bezpośredniego kontaktu, jest przedmiotem aktywności o charakterze seksualnym (wykorzystanie seksualne bez dotyku).

11-letni Aleks był chorowitym chłopcem, który często opuszczał szkołę, nie miał wielu bliskich kolegów i dobrych doświadczeń rówieśniczych. Życie towarzyskie Aleksa toczyło się w internecie. Tam na portalu poświęconemu popularnemu klubowi piłkarskiemu poznał „fajnego”, nieco starszego kolegę Freda. Początkowo wymieniali się informacjami i zdjęciami dotyczącymi zawodników. Po pewnym czasie Fred zaproponował zabawę w fotografowanie różnych części własnego ciała i wymienianie się tymi zdjęciami. Wkrótce Fred wysłał fotografie własnego penisa i o to samo poprosił Aleksa. Fred pouczał chłopca, jak należy masować swoje genitalia, aby stały się podobne do tych demonstrowanych przez niego. Lekcje i rozmowy między „kolegami” odbywały się za pomocą kamerek internetowych. Działania policji tropiącej pedofilię w internecie ujawniły kontakty Freda z wieloma chłopcami w wieku Aleksa. Fred był 35-letnim Janem, wcześniej karany za podobne zachowania w internecie.

9-letnia Lena trenowała wschodnie sztuki walki w klubie sportowym. Prowadzący zajęcia trener poinformował rodziców dziewczynki, że wykazuje ona duży talent i zaferował jej dodatkowe indywidualne ćwiczenia. Lena po każdym treningu zostawała w pustym klubie z trenerem, który czasem pokazywał jej nowe ćwiczenia, czasem filmy szkoleniowe, a niekiedy – filmy pornograficzne. Trener zaproponował Lence specjalne masaże dające nadzwyczajną moc w walce. Masaże „wymagały” całkowitego rozebrania się dziecka i trenera oraz wzajemnego „masowania” części intymnych.

Przykłady krzywdzących zachowań seksualnych wobec dzieci (z podjęciem kontaktu fizycznego):

- dotykanie genitaliów dziecka (penisa, jąder, sromu, piersi, odbytu) w celu doznania przyjemności seksualnej;
- zachęcanie lub zmuszanie dziecka do erotycznego dotykania innej osoby;
- zachęcanie lub zmuszanie dziecka do masturbowania sprawcy bądź innej osoby albo do zachowań autoerotycznych;
- penetracja – umieszczanie przedmiotów lub części ciała (np. palców, języka czy penisa) w sromie, pochwie, ustach albo odbycie dziecka.

Krzywdzące zachowania seksualne wobec dzieci (bez podjęcia kontaktu fizycznego):

- pokazywanie dziecku materiałów pornograficznych;
- pokazywanie dziecku genitaliów swoich lub innej osoby w celu jego erotyzacji;
- obnażanie dziecka niezwiązane ze sprawowaniem nad nim opieki lub jego leczenia;
- fotografowanie dziecka w celu tworzenia obrazów o charakterze pornograficznym i erotycznym;
- zachęcanie dziecka do obserwowania lub słuchania aktów seksualnych – rzeczywistych bądź odtwarzanych (np. z internetu albo z innych nośników elektronicznych);
- prowadzenie z dzieckiem rozmów o treści erotycznej wykraczającej poza edukację seksualną.

3. Wykorzystanie seksualne dzieci w internecie

Rozwój internetu w istotny sposób zmienił możliwości komunikacji oraz zwiększył dostęp do informacji. Jednocześnie wyposażył sprawców przestępstw w nowe formy dostępu do potencjalnych ofiar.

Dzieci i młodzież w internecie nawiązują znajomości, grają w gry, poszukują odpowiedzi na nurtujące je pytania. Podczas tych działań narażone są na szkodliwe treści, niebezpieczne kontakty oraz cyberprzemoc.

W wielu przypadkach rodzice nie mają świadomości tego, co ich dziecko robi w internecie. Nie chronią go, ponieważ nie zdają sobie sprawy, na jakiego rodzaju niebezpieczeństwa jest narażone. Fakt, że młody człowiek nie opuszcza swojego pokoju, stwarza pozór, że jest w nim bezpieczny.

Niebezpieczne kontakty – uwodzenie dzieci w internecie

Zjawisko uwodzenia dzieci online, zwane groomingiem, jest szczególną relacją tworzoną w internecie między osobą dorosłą a dzieckiem w celu jego uwiedzenia i wykorzystania seksualnego.

Poprzez uwodzenie dziecka w internecie sprawca może dążyć do spotkania się z nim świecie rzeczywistym i seksualnego skrzywdzenia lub wykorzystania go do produkowania pornografii dziecięcej. Pomimo że grooming nie zawsze kończy się kontaktem z ofiarą w świecie rzeczywistym, to zawsze jednak, poprzez seksualizowanie dziecka, jest krzywdą mu wyrządzoną. Konsekwencje uwiedzenia dziecka przez internet mogą być tożsame z objawami powstałymi na skutek wykorzystywania seksualnego w świecie realnym.

Sprawcy wykorzystania nawiązują kontakty z dziećmi poprzez portale społecznościowe, komunikatory powiązane z grami online, blogi, grupy zainteresowań.

Nowe technologie ułatwiają sprawcom zbudowanie z dzieckiem bliskiej, intymnej relacji bez wiedzy rodziców.

Sprawca może się wcielać w rolę rówieśnika bądź starszego mentora rozumiejącego dziecko, mającego dla niego czas, konfliktującego go z rodzicami.

Proces uwodzenia w sieci jest zjawiskiem złożonym – czas trwania, intensywność kontaktu oraz sposób, w jaki on przebiega, zależy zarówno od osobowości i potrzeb sprawcy, jak i od potrzeb oraz zachowania dziecka.

Uwaga:

- 23% nastolatków przyznaje, że spotyka się z osobami dorosłymi poznanymi w sieci, a 7% z nich nikomu o tym nie mówi (NASK, 2016).
- W Polsce w 2017 r. policja wszczęła 676 postępowań w sprawach groomingu. Liczba ta rośnie co roku od 2010 r., od kiedy grooming został wskazany jako przestępstwo w Kodeksie karnym.

Cyberprzemoc

Cyberprzemoc to zjawisko wysyłania lub publikowania z wykorzystaniem internetu i telefonów komórkowych treści oraz materiałów, które mają na celu wyrządzenie krzywdy drugiej osobie.

Często takie materiały mają również charakter bądź podtekst seksualny.

Dziecko, częściej nastolatek, staje się ofiarą deprecjonowania, upokarzania go w sieci przez ośmieszanie jego wyglądu, podważanie pozycji w grupie rówieśniczej, wrogie komentowanie jego seksualności czy ujawnionych nieopatrznie uczuć. Sprawcy wypowiadają skrajne, jednoznaczne opinie, posługują się wulgaryzmami i upokarzającym słownictwem.

Uwaga:

- 1/3 polskich nastolatków doświadcza obraźliwych komentarzy w internecie.
- 12,4% nastolatków przyznaje, że publikuje obraźliwe materiały w sieci (NASK, 2016).

Treści pornograficzne

Pornografia w internecie, w tym pornografia dziecięca, to niezwykle szkodliwe treści, na które dziecko może natrafić, podejmując się różnych aktywności w sieci.

Pornografia dziecięca to także poważne przestępstwo. Zarówno jej produkowanie, jak i posiadanie oraz dystrybuowanie jest niezgodne z prawem polskim i zagrożone jest karą pozbawienia wolności.

Materiały pornograficzne, na których oglądanie narażone jest dziecko, mogą być dla niego bardzo szkodliwe, gdyż treści pornograficzne mogą:

- zaburzać rozwój psychoseksualny dziecka, negatywnie wpływać na percepcję własnego ciała, zachęcać do zachowań odbiegających od normy;
- wywoływać trudne dla dziecka emocje: strach, stres, nadmierne pobudzenie, złość czy agresję;
- wpływać na kształtowanie nieprawdziwych przekonań na temat zdrowia i życia seksualnego człowieka.

W 2018 r. międzynarodowa organizacja INHOPE, zrzeszająca organizacje z całego świata, zanotowała 223 999 nielegalnych obrazów i filmów przedstawiających seksualne wykorzystanie dzieci (tzw. pornografię dziecięcą). 91% z nich dotyczyła dzieci poniżej 13. roku życia, a 80% przedstawiała dziewczynki¹.

Seksting

Groźnym dla młodzieży i zarazem bardzo ryzykownym zjawiskiem związanym z korzystaniem z sieci jest seksting. Seksting to przesyłanie sobie multimedialnych wiadomości zawierających nagie lub mocno roznegliżowane własne bądź pozyskane od rówieśników fotografie. Głównymi powodami tworzenia przez nastolatki tego typu treści są charakterystyczne dla wieku dojrzewania potrzeba rozrywki, zainteresowanie seksualnością, podatność na presję rówieśników. Konsekwencje sekstingu mogą być bardzo poważne. Materiały mogą być rozsyłane wśród znajomych, opublikowane w sieci w formie żartu albo zemsty na byłym chłopaku/dziewczynie.

Takie materiały w łatwy sposób trafiają w ręce sprawców, którzy mogą je wykorzystać w sposób komercyjny albo do szantażowania ofiary, w tym wymuszania tworzenia kolejnych treści o charakterze seksualnym (z ang. sextortion).

---

1 INHOPE (2019). Inhope Statistics 2018, www.inhope.org, dostęp z dn. 6.09.2019.

Uwaga:

- 43% dzieci i nastolatków w Polsce miało kontakt z pornografią w internecie.
- Ponad 58% dzieci deklaruje, że trafia na pornografię przypadkiem, 31% – ponieważ jej poszukuje.
- Nastolatki, które miały kontakt z materiałami pornograficznymi, częściej niż ich rówieśnicy angażują się w seksting (3 razy częściej otrzymują intymne zdjęcia i 5 razy częściej wysyłają swoje intymne zdjęcia przez internet lub telefon) (FDDS & NPZ, 2017).

Pamiętaj!

Wykorzystywanie seksualne dziecka jest przestępstwem zagrożonym karą pozbawienia wolności. To różne czyny zabronione wskazane w polskim Kodeksie karnym. Z wykorzystywaniem seksualnym dziecka mamy do czynienia, gdy:

- dziecko zostało zgwałcone;
- doszło do wykorzystania bezradności i/lub niepoczytalności dziecka w celach seksualnych;
- doszło do wykorzystania stosunku zależności dziecka od innej osoby bądź krytycznego położenia dziecka w celach seksualnych;
- dziecko miało kontakt seksualny przed 15 r.ż. (nawet jeżeli wyraziło na niego zgodę);
- osoba dorosła uwodzi dziecko przez internet i zmierza do spotkania z nim w celach seksualnych;
- osoba dorosła publicznie propaguje treści o charakterze pedofilskim;
- utrwalane są treści pornograficzne z udziałem małoletniego bądź osoba dorosła przechowuje, posiada lub uzyskuje dostępu do treści pornograficznych z udziałem małoletniego, a także produkuje, utrwała, sprowadza, przechowuje albo posiada w celu rozpowszechniania treści pornograficznych z udziałem dziecka.

Dziecko do ukończenia 15. r.ż. objęte jest bezwarunkową ochroną prawną przed wykorzystaniem seksualnym.

Wybrane przepisy prawa chronią także dzieci do ukończenia 18 r.ż. przed niektórymi formami wykorzystywania seksualnego.

4. Sprawcy wykorzystania seksualnego dzieci

Kto wykorzystuje seksualnie dzieci

Nie sposób opisać typowego sprawcy wykorzystywania seksualnego dzieci. Takie osoby nie różnią się wyglądem od innych ludzi. Mogą pochodzić ze wszystkich warstw społecznych oraz z dowolnej grupy zawodowej. Czasami zajmują wpływowe stanowiska, sprawiając wrażenie szanowanych członków społeczeństwa. Mogą wykorzystywać seksualnie własne dzieci lub dzieci ze swego otoczenia. Mogą też nawiązywać kontakty seksualne z zupełnie obcymi dziećmi.

Sprawcami wykorzystywania seksualnego w rodzinie bywają ojcowie, partnerzy życiowi matek, ojcymowie, bracia, wujowie, kuzyni, dziadkowie. Mogą być nimi kobiety – również matki.

Sprawcy wykorzystywania seksualnego dzieci mogą sprawiać wrażenie miłych, serdecznych i troskliwych wobec dzieci. Bywa, że zbliżają się do ich rodziców, budują zaufanie, są pomocni rodzinie, „wrażliwi” na jej potrzeby. Starają się budować bliskie relacje z dzieckiem, kradną je emocjonalnie jego opiekunom.

Trudno uwierzyć, że ktoś, kogo znamy – a nawet lubimy – może być sprawcą wykorzystywania seksualnego dzieci. Ponieważ jednak może się tak zdarzyć, musimy wiedzieć, na co powinniśmy zwracać uwagę oraz jak możemy chronić dzieci.

Uwaga:

Szacuje się, że w ok. 80% przypadków wykorzystania seksualnego dziecko zna sprawcę.

Dlaczego dzieci są wykorzystywane seksualnie?

Osoby, które odczuwają pociąg seksualny i potrzebę rozładowania go wyłącznie w kontakcie z dzieckiem przed okresem dojrzewania, nazywamy **pedofilami**.

Większość sprawców wykorzystania dzieci podejmuje tzw. **czyny pedofilne zastępcze**. Są to takie osoby, których popęd seksualny skierowany jest do osób dorosłych, ale różne przyczyny powodują, że sięgają po dziecko jakby w zastępstwie dojrzałego partnera. Problemem takich sprawców nie jest nieprawidłowo ukształtowany popęd seksualny, ale inne zaburzenia i problemy psychologiczne.

Czasami niskie poczucie własnej wartości lub jakieś defekty fizyczne sprawiają, że dorośli nawiązują kontakt seksualny z dzieckiem, gdyż obawiają się braku akceptacji ze strony partnerki/partnera w podobnym do swojego wieku.

Niektórzy ludzie wykorzystują seksualnie dzieci, by zyskać poczucie władzy i kontroli, którego brakuje im w związkach z dorosłymi.

Sprawcami wykorzystywania seksualnego są czasem osoby, które w dzieciństwie same były wykorzystane lub krzywdzone. Jednak większość ofiar wykorzystywania seksualnego w dzieciństwie nigdy nie popełnia takich czynów w życiu dorosłym.

Powody, dla których ludzie mogą się zdecydować na seksualne kontakty z dzieckiem, są różne. Niekiedy sprawcom brakuje empatii, kiedy indziej mają bardzo niskie poczucie własnej wartości i zwiększony poziom lęku w kontaktach społecznych z osobami dorosłymi, żaden jednak powód nie może być usprawiedliwieniem sprawcy. Pedofile i ludzie podejmujący czyny pedofilne są zawsze całkowicie odpowiedzialni za swoje zachowanie i nie zmniejsza tej odpowiedzialności zachowanie dziecka, które ufnie poszukuje bliskości, naiwnie wierzy w dobre intencje sprawcy. Nie zmienia tego nawet to, że wygląda zbyt dorośle i „kusi” budzącą się w nim seksualnością.

Doświadczenie kontaktu seksualnego z dorosłym często jest dla dziecka traumą i może oddziaływać na nie przez całe życie.

Jak działają sprawcy wykorzystywania seksualnego dzieci

Sprawcy wykorzystywania seksualnego nierzadko zadają sobie wiele trudu, żeby zbliżyć się do dzieci i zdobyć ich zaufanie.

Często stają się fałszywym przyjacielem dziecka, jego powiernikiem, najważniejszą w jego życiu osobą, rozumiejącą jego problemy, dzielącą

z nim zainteresowania. Powoli zajmują miejsce należne rodzicowi, kradnąc dziecko emocjonalnie i fizycznie.

Są oczywiście również tacy sprawcy, którzy wywierają na dziecko presję, zastraszają, używają przemocy fizycznej, wzbudzają lęk i bezradność.

Sprawcy mogą również wywierać na dzieci silny nacisk, aby utrzymać wykorzystywanie seksualne w tajemnicy.

Wybór ofiar

Sprawcy mogą wybierać wyłącznie dziewczynki lub chłopców bądź też dzieci obu płci; mogą preferować dzieci w określonym wieku albo stanowić zagrożenie dla wszystkich dzieci. Mogą wyróżniać konkretne dziecko, poświęcając mu szczególnie dużo uwagi, zasypywać je miłymi prezentami, żeby stworzyć sobie okazję do kontaktu seksualnego.

W innych przypadkach dzieci wykorzystywane seksualnie są szczególnie surowo traktowane przez sprawców i prezentowane w złym świetle, by nie uwierzono im, gdy ujawnią wykorzystywanie.

Uwodzenie dzieci

Uwodzenie dziecka przez sprawcę to cierpliwe budowanie relacji z dzieckiem z zamiarem wykorzystania go w celach seksualnych. Sprawca często wybiera dzieci mające złe relacje z rówieśnikami, sprawiające wrażenie samotnych czy nieśmiały.

Szczególnie na uwodzenie narażone są także dzieci samotnych matek. W takich sytuacjach sprawca oferuje wsparcie finansowe bądź stworzenie rodziny i buduje relację również z dzieckiem, z zamiarem późniejszego wykorzystania go.

Wiele dzieci w początkowej fazie kontaktu ze sprawcą czuje się wyróżnione, lepsze od innych, zauroczone poświęconą im uwagą.

Sprawcy wikłają dzieci w nieprawidłowe relacje, wykorzystując kontakt z nimi we wszelkich okolicznościach, np. w rodzinie, na zajęciach

rekreacyjnych, muzycznych, sportowych czy religijnych, a także za pośrednictwem internetu lub telefonu komórkowego.

Sprawca dodatkowo wiąże dziecko wspólną tajemnicą, niezwykłym sekretem, dopuszczeniem do zdarzeń nadzwyczajnych, niedostępnych dla reszty.

Żeby zachować swoje działania w tajemnicy, sprawca może wykorzystać naturalny lęk dziecka, jego zawstydzenie lub poczucie winy z powodu tego, co się wydarzyło. Często wymusza milczenie przy użyciu gróźb i kar. Zdarza się, że stosuje wobec dziecka przekupstwo.

Często sprawcy wzbudzają w dziecku przekonanie, że w jakiś sposób jest ono odpowiedzialne za wykorzystywanie seksualne.

Po czym poznać, że ktoś chce wykorzystać seksualnie dziecko?

Nie ma prostej odpowiedzi na to pytanie, ale rodzice powinni zwiększyć czujność wobec każdego, kto poświęca ich dziecku wyjątkowo dużo uwagi, np.:

- często obdarowuje je prezentami, zabawkami lub drobnymi upominkami;
- zaprasza dziecko na wycieczki i wyjazdy wakacyjne;
- poszukuje okazji do tego, aby przebywać z dzieckiem sam na sam.

Osoby zajmujące się zawodowo dziećmi muszą być sprawdzone pod względem karalności za przestępstwa przeciwko obyczajności i wolności seksualnej na szkodę dzieci – jest to obowiązek spoczywający na osobach zarządzających placówką opiekuńczą bądź oświatową. Rodzic może zapytać kierownictwo żłobka, przedszkola czy wyjazdu wakacyjnego, w jaki sposób dana placówka weryfikuje personel i wolontariuszy oraz jakie kroki podejmuje, aby zapewnić dzieciom bezpieczeństwo. Należy pytać wprost o chroniące dziecko przed wykorzystaniem seksualnym procedury obowiązujące w placówce albo na imprezie.

O dostarczeniu zaświadczenia o niekaralności z Krajowego Rejestru Karnego warto zadbać również w sytuacji zatrudniania prywatnych opiekunów, instruktorów lub nauczycieli dziecka.

Należy również zwiększyć czujność wobec dorosłych bądź znacznie starszych od dziecka osób, które intensywnie kontaktują się z nim za pomocą portali społecznościowych, SMS-ów czy innych komunikatorów.

5. Kiedy dzieci podejmują zachowania seksualne wobec innych dzieci?

Starsze dzieci także bywają sprawcami seksualnego wykorzystywania innych dzieci. Pamiętajmy, że nie mówimy tutaj o zachowaniach seksualnych okresu przedszkolnego, kiedy dzieci badają własne ciało i porównują je z ciałem rówieśników.

Istnieją jednak pewne sygnały ostrzegawcze, które powinny zwrócić uwagę rodzica i opiekuna dziecka, ponieważ mogą być przejawem agresji seksualnej lub manipulacji dzieckiem w celu włączenia go w aktywność seksualną.

Oto kwestie, na które należy zwracać uwagę:

Wiek. Czy jedno z dzieci jest kilka lat starsze od drugiego?

Status. Czy jedno z dzieci zajmuje w obserwowanej relacji uprzywilejowaną pozycję, np. jest opiekunem lub liderem w grupie rówieśniczej?

Poziom rozwoju. Czy jedno z dzieci przewyższa drugie pod względem możliwości umysłowych, emocjonalnych i fizycznych?

Uwaga:

Dzieci z niepełnosprawnością intelektualną powinny być otoczone zwiększoną troską, ponieważ mogą być szczególnie narażone na wykorzystanie seksualne.

---

¹ W rozumieniu treści art. 1 Konwencji o prawach dziecka, przyjętej przez Zgromadzenie Ogólne Organizacji Narodów Zjednoczonych 20 listopada 1989 roku, „dziecko” oznacza każdą istotę ludzką w wieku poniżej 18 lat, chyba że zgodnie z prawem odnoszącym się do dziecka uzyska ono wcześniej pełnoletniość.

Władza. Czy jedno z dzieci grozi drugiemu, próbuje je przekupić, szantażować lub używa siły fizycznej?

Jeśli odpowiedziałeś/aś twierdząco na któreś z tych pytań, to seksualna aktywność, którą zaobserwowałeś/aś, może być wykorzystywaniem seksualnym. Skontaktuj się z psychologiem/pedagogiem szkolnym i opowiedz o sytuacji, która cię niepokoi.

Pamiętaj, że możesz poprosić o radę specjalisty choćby po to, by rozwiać swoje wątpliwości bądź upewnić się w swoich podejrzeniach. Odpowiedzialne i uważne działania dorosłych jest szansą na przerwanie krzywdzących zachowań jednego dziecka wobec drugiego i zapewnienie pomocy obojgu – sprawcy i ofierze wykorzystywania.

Jakie przejawy seksualności są normalne wśród dzieci

Seksualność jest integralną częścią każdego człowieka, niezależnie od wieku. Poniżej przedstawiono niepełną listę przejawów seksualności, które są naturalne na określonym etapie rozwojowym dziecka.

Okres do 3. r.ż. (okres niemowlęcy i poniemowlęcy)

Powszechne

Dziecko uczy się wyodrębniać siebie i własne ciało. Dotyka swojego ciała i sprawdza, jak jest ono zbudowane, nie odczuwa wstydu związanego z nagością.

Okres od 3. do 6. r.ż. (okres przedszkolny)

Powszechne

- Pytania dotyczące pojawiania się na świecie dzieci, roli matki i ojca w powstawaniu i urodzeniu dziecka oraz anatomii płciowej, a zwłaszcza różnic anatomicznych pomiędzy chłopcami i dziewczynkami.
- Silna potrzeba bliskości fizycznej, przytulania się, całowania.
- Eksponowanie swojej nagości, brak poczucia wstydu w tym zakresie.
- Wzajemne oglądanie i dotykanie przez dzieci intymnych części ciała (np. zabawy w doktora, tatę i mamę).

Zdarza się

- Masturbacja z zachowaniem i bez zachowania intymności.

Okres od 7. do 11. r.ż. (okres wczesnoszkolny)

Powszechne

- Dziecko silnie identyfikuje się z własną płcią. Przyswaja sobie charakterystyczne dla niej zachowania społeczne.

Zdarza się

- Zainteresowanie płciowością (np. dziewczynki interesują się powiększającym się biustem, sprawami związanymi z miesiączką, chłopcy porównują wygląd swoich narządów płciowych, oczekują pierwszego zarostu). Tematy związane z rozwojem psychoseksualnym, na ogół, są omawiane we własnej grupie płciowej.

Okres od 12. do 16. r.ż. (okres dorastania/dojrzwania)

Powszechne

- Pytania dotyczące obyczajów seksualnych, podejmowania decyzji dotyczących związków.
- Masturbacja w miejscach prywatnych, fantazje seksualne.
- Eksperymentowanie z rówieśnikami, m.in. pocałunki erotyczne, pieszczoty i dotykane intymnych części ciała.
- Częste i nietrwałe zakochania, tworzenie par.

6. Symptomy i konsekwencje wykorzystania seksualnego dziecka

Bardzo trudno jest odpowiedzieć na kluczowe w sprawie wykorzystania seksualnego pytanie: Po czym poznać, że dziecko zostało wykorzystane seksualnie?

Należy podkreślić, że nie ma jedyne ustalonego obrazu obserwowanych u dziecka objawów. Występowanie, nasilenie, charakter, liczba symptomów zależą od wielu czynników, takich jak: wiek dziecka, jego temperament, reakcja otoczenia na ujawnienie, dotychczasowe doświadczenie dziecka w radzeniu sobie ze stresem, rodzaj relacji ze sprawcą, ewentualne przeżywanie zagrożenia życia i zdrowia.

Jedynymi pewnymi wskaźnikami wykorzystania seksualnego są: ciąża oraz obecność nasienia w pochwie, odbycie czy ustach dziecka. Wystąpienie u dziecka choroby przenoszonej drogą płciową, choć jest wysoce alarmujące, nie zawsze będzie stanowić jednoznaczny wskaźnik, że dziecko doświadczyło wykorzystania seksualnego.

Pozostałe symptomy, nazywane symptomami niespecyficznymi, mogą, ale nie muszą świadczyć o wykorzystaniu seksualnym. Zaobserwowane niepokojące zachowania dziecka, np. moczenie nocne, masturbacja, obniżony nastrój, wybuchy złości i wiele innych mogą świadczyć o wykorzystaniu, ale mogą też być wynikiem innych trudnych przeżyć dziecka, jak rozwód rodziców, śmierć członka rodziny, atmosfera konfliktu czy przemocy w rodzinie.

Sygnaly ostrzegawcze w zachowaniu dziecka, które mogą wskazywać na wykorzystanie seksualne:

- unika zostawiania sam na sam z konkretną osobą;

- przejawia niespodziewany lęk przed jakąś osobą dorosłą albo nie chce się z nią kontaktować;
- próbuje powiedzieć o wykorzystywaniu za pomocą aluzji i niejasnych pytań; może np. wspomnieć, że ktoś poprosił je o dochowanie tajemnicy, zadawać pełne niepokoju pytania dotyczące rozpadu rodziny lub tego, czy „tatusia mogą zabrać z domu”, albo opowiadać o doświadczeniach swojego kolegi bądź koleżanki, związanych z wykorzystywaniem seksualnym;
- opisuje zachowania jakiejś osoby dorosłej, wskazujące na to, że osoba ta próbuje mocno się do niego zbliżyć, spędza z nim czas poza kontrolą rodziców, kontaktuje się z nim za pomocą portali społecznościowych, obsypuje je prezentami;
- wydaje się przygnębione i wycofane; skarży się na dolegliwości fizyczne, które nie mają uzasadnienia medycznego;
- ma problemy ze snem;
- ma dolegliwości wskazujące na wykorzystywanie, np. ból w okolicy pochwy lub odbytu;
- ma kłopoty z koncentracją uwagi, dostaje gorsze oceny;
- zachowuje się agresywnie, impulsywnie, jest ciągle rozdrażnione;
- podejmuje nietypowe zachowania seksualne: intensywnie się masturbuje bądź robi to publicznie, inicjuje zabawy naśladujące różne formy współżycia seksualnego, proponuje innym osobom pieszczoty z przekroczeniem granic intymnych.

Wykorzystanie seksualne u części ofiar wywołuje depresję, zespół stresu pourazowego, objawy psychosomatyczne, autoagresję, próby samobójcze, uzależnienia czy zaburzenia odżywiania.

Należy też pamiętać, że czasem objawy wykorzystania mogą być bardzo dyskretne, niezauważalne dla otoczenia, mogą nie pojawiać się wcale lub pojawiają się na dalszym etapie życia dziecka.

Więcej o tym, czy dane zachowanie seksualne dziecka jest normą, znajdziesz w kursie e-learningowym: Edukacja rodziców w zakresie ochrony dzieci przed wykorzystywaniem seksualnym w świecie rzeczywistym i online (stopwykorzystaniu.pl).

Długoterminowe skutki wykorzystywania seksualnego w dzieciństwie

Jednym z najczęstszych długoterminowych skutków wykorzystania w dzieciństwie jest przewlekła lub nawracająca depresja.

Negatywny obraz swojej osoby, niska samoocena czy poczucie bezradności to częsty efekt wykorzystania seksualnego.

Poczucie stygmatyzacji i izolacji utrzymuje się u ofiar wykorzystania latami. Jest tym większe, im bliższa emocjonalnie była dziecku osoba sprawcy.

Ofiary wykorzystywania seksualnego w dzieciństwie mogą w dorosłym życiu mieć problemy z czerpaniem satysfakcji z życia seksualnego, nawiązywaniem bliskich, trwałych relacji czy osiągnięciem celów życiowych.

7. Czy mogę zapewnić swojemu dziecku bezpieczeństwo?

Pomóż swojemu dziecku w uzyskaniu rzetelnej i adekwatnej do wieku wiedzy dotyczącej seksualności, własnego ciała oraz zdrowych zachowań seksualnych. Rozmowa na ten temat może wydawać ci się trudna, ale będzie ona odgrywać ważną rolę w ochronie twojego dziecka przed wykorzystywaniem seksualnym. Możesz skorzystać z pomocy dostępnej na rynku bogatej literatury dla dzieci i młodzieży oraz rodziców.

Nawet najmłodszym dzieciom można w prosty sposób przekazać ważne informacje, które mogą uchronić je przed różnymi zagrożeniami, w tym przed wykorzystywaniem seksualnym.

Nauucz swoje dziecko pięciu prostych zasad:

G

Gdy mówisz „nie”,
to znaczy „nie”.

A

Alarmuj, gdy
potrzebujesz
pomocy.

D

Dobrze robisz,
mówiąc
o tajemnicach,
które ktoś chce na
tobie wymusić.

K

Koniecznie
pamiętaj, że twoje
ciało należy tylko
do ciebie.

I

Intymne
części ciała są
szczególnie
chronione.

Więcej informacji: www.gadki.fdds.pl.

Rozmawiaj z dzieckiem o sprawach związanych z seksualnością. Dzieci zaczynają zbierać informacje dotyczące seksu od swoich rówieśników, kiedy tylko pójdą do przedszkola lub szkoły. Wiadomości te często są nieprawdziwe, bywają też wyrażone wulgarnym językiem, dlatego byłoby dobrze, gdybyś to ty opowiedział o tym dziecku pierwszy. Wykorzystuj naturalne okazje, które pojawiają się każdego dnia: kąpiel, widok ciężarnej kobiety, przypadkowo zobaczoną nagą osobę w telewizji, spontanicznie zadawane

przez dzieci pytania; to wszystko świetne preteksty, by w sposób naturalny przekazywać informacje na temat seksualności. Rozmowa z młodszym dzieckiem może okazać się dla ciebie łatwiejsza niż pogawędka ze starszym, zwłaszcza u progu okresu dorastania.

Podjmując z dzieckiem temat seksualności, nie skupiaj się wyłącznie na zagrożeniach. Mów mu o miłości, intymności i bliskości, które powinny być związane z tą sferą.

Przygotuj się do rozmowy z dzieckiem. Rozmowa na tematy związane z seksualnością jest czymś zupełnie normalnym, ale w wielu osobach wywołuje poczucie zawstydzenia. Zastanów się wcześniej, jaki obraz seksualności i jakie wartości związane z tą sferą życia chcesz przekazać dziecku. Przemyśl także, jakiego słownictwa w zakresie seksualności chciał(a)byś je nauczyć. Jeżeli brakuje ci wiedzy w tym zakresie, możesz sięgnąć po fachową literaturę – w bibliotekach i księgarniach można znaleźć dobre książki poświęcone tej tematyce.

Buduj otwartą i opartą na zaufaniu relację z dzieckiem od pierwszych lat jego życia. Zawsze uważnie wysłuchuj jego lęków i obaw. Ucząc dziecko, że jego ciało należy wyłącznie do niego, ty też musisz się stosować do tego przesłania. Nie zmuszaj go do żadnej formy dotyku, jeśli nie ma na to ochoty, np. do całowania czy przytulania krewnych podczas rodzinnych przyjęć. Nigdy nie stosuj kar fizycznych – one uczą dziecko, że osoba dorosła ma prawo naruszać jego ciało.

Nigdy nie zawstydzaj i nie karz dziecka za to, że zadaje ci pytania związane z seksualnością czy fizjologią zachowań intymnych.

www.gadki.fdds.pl

8. Jak mogę przeciwdziałać wykorzystaniu seksualnemu dzieci w internecie?

Przede wszystkim warto zdać sobie sprawę, że na rodzicach spoczywa obowiązek opieki i kontroli tego, jakie treści ogląda dziecko, jakie materiały publikuje i w jakie aktywności się angażuje. Istnieje wiele form zabezpieczeń sieci, które może wykorzystać rodzic, aby podnieść poziom bezpieczeństwa korzystania z internetu przez dziecko. Są to programy filtrujące udostępniane w systemach operacyjnych lub niezależnie od nich.

Kluczową rolę odgrywa jednak edukacja dziecka w zakresie zasad bezpiecznego korzystania z internetu oraz zagrożeń z niego płynących.

Nie do przecenienia jest dobry kontakt rodzica z dzieckiem, aby czuło ono wsparcie z jego strony i nie obawiało się rozmawiać na ważne i trudne dla siebie tematy. Istotne jest, aby nie lekceważyć tego, co dziecko mówi rodzicowi i nie ograniczać się do strofowania, krytykowania i karanie go za popełniane przez niego błędy czy nieprzestrzeganie nakazów rodzicielskich.

Ważne

Niewątpliwie znacznie korzystniejsza dla dziecka jest możliwość rozmowy na tematy związane ze sferą seksualną z rodzicami niż poszukiwanie odpowiedzi na pytania z tym związane w internecie.

Otwartość rodziców na wyjaśnianie dziecku spraw związanych ze zdrowiem seksualnym i z prokreacją jest czynnikiem chroniącym dziecko przed różnymi formami wykorzystania seksualnego.

W sytuacji, gdy istnieje podejrzenie, że dziecko utrzymuje budzące niepokój kontakty w sieci, rodzice mogą się skonsultować ze specjalistami telefonicznie pod bezpłatnym numerem telefonu dla rodziców i nauczycieli 800 100 100, czynnym od poniedziałku do piątku w godzinach 12.00–15.00, oraz poprzez stronę internetową www.800100100.pl.

Znalezione w sieci nielegalne treści, w tym materiały pornograficzne z udziałem dzieci, ataki hejtu czy inne formy przemocy lub seksualnego wykorzystywania dziecka, należy zgłaszać na policję lub do prokuratury.

Pamiętaj!

- Ustal z dzieckiem zasady korzystania z sieci.
- Udostępniaj mu jedynie pozytywne i bezpieczne treści.
- Rozmawiaj z dzieckiem o jego doświadczeniach w internecie.
- Skonfiguruj ustawienia bezpieczeństwa w urządzeniu.
- Zainstaluj programy kontroli rodzicielskiej.

Więcej informacji: www.chrondziekowsieci.pl.

Najważniejsze!

Ucząc dziecko, jak chronić się przed zagrożeniami, nigdy nie zapominaj, że to ty jesteś odpowiedzialny za jego bezpieczeństwo, a nie ono samo. Nawet najlepiej przygotowane dziecko może się okazać bezbronne wobec przebiegłości dorosłych i złożoności zagrożeń. Czuwaj nad tym, z jakimi dorosłymi ma kontakt twoje dziecko i czy bezpiecznie spędza czas. Powiedz dziecku o Telefonie Zaufania dla Dzieci i Młodzieży 116 111, w którym może anonimowo uzyskać pomoc i wsparcie.

9. Moje dziecko zostało wykorzystane seksualnie

Ujawnienie

Ujawnienie wykorzystania seksualnego jest dla dziecka trudnym i obciążającym przeżyciem. Dzieci, które doświadczyły wykorzystania seksualnego, odczuwają całą gamę uczuć: lęk, wstyd, smutek, gniew, zarówno wobec sprawcy, jak i siebie, a także poczucie winy.

Takie dzieci często czują się osamotnione i wydaje im się, że nie mogą nikomu ujawnić tego, co je spotkało. Kochają swoich rodziców i najbliższe osoby, ale obawiają się ich reakcji, wstydzą się, chcą chronić je przed informacjami, które mogą zniszczyć ich dotychczasowe życie.

Ujawnienie wykorzystywania jest szczególnie trudne, gdy sprawcą był ktoś z rodziny dziecka. W takich sytuacjach obca, anonimowa, życzliwa osoba może pomóc dziecku przezwyciężyć te obawy i wspierać je w wyborze najlepszej strategii poradzenia sobie z trudną sytuacją.

Dzieci najczęściej decydują się na ujawnienie wykorzystania seksualnego, aby:

- przerwać wykorzystanie,
- otrzymać wsparcie,
- chronić innych (rodzeństwo, inne dzieci),
- sprawdzić, jak zareagują dorośli.

Po ujawnieniu wykorzystania seksualnego dzieci potrzebują wsparcia w wielu wymiarach.

Rozmowa z dzieckiem o wykorzystaniu seksualnym

Koniecznym jest zapewnić dziecku, że mu wierzysz, stoisz po jego stronie i zrobisz wszystko, by je chronić i wspierać. Powiedz, że nie zostawisz go samego, że porozmawiasz z osobami, które wam pomogą.

Ważne jest, aby zapewnić dziecku, że nie jest winne temu, co się wydarzyło, że za wykorzystanie odpowiedzialność zawsze ponosi sprawca.

Czy rozmawiając o wykorzystaniu z dzieckiem, nie krzywdzę go jeszcze bardziej?

Zrób, co możesz, by pomóc dziecku mówić o tym, co je spotkało. Skup na nim całą swoją uwagę, odłóż komórkę, oderwij się od innych zajęć. Usiądź blisko dziecka, ale w takiej odległości, aby nie czuło się ono przytłoczone twoją osobą. Okaż cierpliwość, nie popędzaj dziecka, nie zarzucaj pytaniami i swoimi wątpliwościami. Panuj nad emocjami. Teraz najważniejszy jest komfort dziecka, a nie twoje przerażenie, wściekłość czy rozpacz. Daj mu bliskość, ale nie zmuszaj do kontaktu fizycznego.

Zadając dziecku pytania, uważaj na to, aby nie były one sugerujące, obwiniające je, czy podważające jego wiarygodność.

Możesz zacząć rozmowę od zdania:

„Czy możesz mi wyjaśnić, co się zdarzyło/stało?”

Jakakolwiek będzie odpowiedź dziecka, zachowaj spokój. Zachęć je do jej rozwinięcia, mówiąc:

„Opowiedz mi o tym”.

„Co się stało potem?”

Pamiętaj, by nie wypytywać dziecka o wszystkie szczegóły – może potrzebować więcej czasu lub być zawstydzone bądź przestraszone. Twoja potrzeba drobiazgowego wyjaśnienia sytuacji może się stać przeszkodą w ujawnieniu wykorzystania.

Nie dramatyzuj, ale też nie udawaj, że nic się nie stało i że najlepiej będzie, gdy dziecko jak najszybciej o wszystkim zapomni. Nie lekceważ tego, co mówi, ale nie twórz też atmosfery wielkiego nieszczęścia i cierpienia.

Pomożesz dziecku uporać się z trudnymi emocjami, gdy zapewnisz je, że:

- to ważne, że opowiedziało ci o wykorzystaniu;
- nie gniewasz się na nie, że nie powiedziało o tym wcześniej lub że rozmawiało już o wykorzystaniu z kimś innym;
- wierzysz mu;
- to nie jego wina;
- za sytuację wykorzystania odpowiada wyłącznie sprawca;
- podejmiesz działania, aby je chronić i powstrzymać wykorzystywanie;

— może na ciebie liczyć – na twoją obecność, wsparcie, rozmowę o wszystkim, co pamięta i czuje, czego doświadczyło itp.

Przekonaj dziecko, że są odpowiednie przepisy prawa i instytucje chroniące dzieci wykorzystane.

Pamiętaj o sobie!

Informacje ujawniane przez dziecko mogą być dla ciebie trudne do przyjęcia. Możesz doznać wstrząsu, czuć zagubienie. Możesz nie do końca wierzyć w to, o czym dziecko ci mówi. Wreszcie możesz pomyśleć, że to twoja wina, że nie udało ci się ochronić dziecka przed wykorzystaniem. Jeśli ulegniesz takim myślom i uczuciom, możesz utrudnić dziecku mówienie o sytuacji oraz możliwość poradzenia sobie z nią. Czasem niewłaściwa reakcja słuchającego może spowodować, że dziecko się wycofa z ujawniania informacji. Działanie pod wpływem emocji utrudnia również podjęcie racjonalnych działań.

Po ujawnieniu przez dziecko wykorzystania seksualnego możesz czuć się zagubiony/a, zwłaszcza jeśli sprawcą jest któryś z członków rodziny. Możesz potrzebować pomocy w poradzeniu sobie z niezwykle silnymi, sprzecznymi emocjami związanymi z ujawnionym wykorzystywaniem, takimi jak: szok, gniew, niedowierzanie, poczucie winy i lęk. Poszukaj profesjonalnej pomocy, kontaktując się z konsultantami Telefonu dla Rodziców i Nauczycieli w sprawie Bezpieczeństwa Dzieci 800 100 100.

Jak pomóc dziecku

KROK 1. Zgłoś wykorzystanie

Zawiadomienie o podejrzeniu popełnienia przestępstwa wykorzystania seksualnego dziecka należy złożyć w prokuraturze rejonowej lub w komendzie policji w formie pisemnej bądź ustnej. W przypadku, gdy nie składasz zawiadomienia na piśmie, z twojej wypowiedzi zostanie sporządzony protokół.

Jeśli nie jesteś pewna/y, jak sformułować takie zawiadomienie, możesz skorzystać z pomocy prawnika udzielającego porad w punkcie darmowej pomocy prawnej, np. w ośrodku pomocy rodzinie, ośrodku pomocy społecznej, OIK-u, CIK-u lub PIK-u. Możesz także zadzwonić pod bezpłatny numer telefonu dla rodziców 800 100 100.

Pełną listę miejsc świadczących pomoc prawną znajdziesz na stronie www.darmowapomocprawna.ms.gov.pl.

Pamiętaj, że od 2017 r. przepisy prawne (art. 240 § 1 k.k.) nakładają prawny obowiązek powiadomienia organów ścigania, tj. policji lub prokuratury, o najpoważniejszych formach wykorzystania seksualnego dziecka, tj. o obcowaniu płciowym z dzieckiem poniżej 15. r.ż. bądź zgwałceniu dziecka. Niedopełnienie tego obowiązku w określonych sytuacjach zagrożone jest karą do 3 lat pozbawienia wolności.

KROK 2. Porozmawiaj z dzieckiem o tym, co się wydarzy dalej

Po zgłoszeniu wykorzystania zarówno ty, jak i dziecko możecie zostać wezwani w charakterze świadków. Aby przygotować siebie i dziecko do przesłuchania, możesz skorzystać z gotowych materiałów edukacyjnych, opracowanych przez specjalistów z Fundacji Dajemy Dzieciom Siłę, które pozwolą lepiej poznać zasady przesłuchania dzieci składających zeznania w procesie karnym i znaleźć odpowiedzi na ważne pytania. Są to:

- 1. Film animowany *Będę świadkiem***, skierowany do dzieci składających zeznania.
Film składa się z czterech krótkich części:
  1. Jakie są prawa i obowiązki dziecka występującego w roli świadka.
  2. Jak wygląda Przyjazny Pokój Przesłuchań Dzieci?
  3. Na czym polega składanie zeznań w Przyjaznym Pokoju Przesłuchań Dzieci?
  4. Co dzieje się po przesłuchaniu w Przyjaznym Pokoju Przesłuchań Dzieci?
- 2. Ulotka *Będę świadkiem. Informacje dla dzieci i młodzieży***, zawierająca podstawowe informacje na temat przesłuchania dzieci i młodzieży w Przyjaznym Pokoju Przesłuchań.
- 3. *Będę świadkiem. Poradnik dla dzieci uczestniczących w procedurach karnych***.
- 4. *Będę świadkiem. Poradnik dla nastolatków uczestniczących w procedurach karnych***.

Poradniki skierowane są do dzieci i młodzieży, które będą składać zeznania w procesie karnym. Dzieci dowiedzą się z nich m.in., na czym polega rola świadka, jakie prawa i obowiązki ma świadek, jak poradzić sobie z trudnymi emocjami związanymi z byciem świadkiem. Ponadto

w poradniku opisano, jak wygląda miejsce przesłuchiwania dzieci, co się w nim dzieje i kogo można w nim spotkać, będąc świadkiem.

5. *Twoje dziecko będzie świadkiem. Poradnik*

Publikacja skierowana do rodziców, których dzieci są pokrzywdzonymi lub świadkami przestępstw popełnionych z użyciem przemocy, groźby, wykorzystania seksualnego oraz przemocy w rodzinie. Poradnik zawiera praktyczne wskazówki, które będą pomocne w poradzeniu sobie z doświadczeniem udziału w sprawach karnych.

6. *Kurator reprezentujący dziecko w postępowaniu karnym. Poradnik dla rodziców dzieci pokrzywdzonych przestępstwem*

Poradnik odnosi się do najważniejszych informacji o kuratorze procesowym dla dziecka oraz o uprawnieniach rodzica w postępowaniu karnym. Zawiera także krótką informację o kuratorze, skierowaną do dzieci i nastolatków.

Wszystkie materiały znajdziesz na stronie www.edukacja.fdds.pl.

KROK 3. Szukaj pomocy

Pomoc dzieciom wykorzystywanym seksualnie można uzyskać w następujących miejscach:

Centrum Pomocy Dzieciom, Warszawa

Fundacja Dajemy Dzieciom Siłę
ul. Przybyszewskiego 20/24, 01-849 Warszawa
tel.: 22 826 88 62, e-mail: cpd@fdds.pl

Centrum Pomocy Dzieciom, Starogard Gdański

Fundacja Dajemy Dzieciom Siłę
ul. Hallera 19a, 83-200 Starogard Gdański
tel.: 58 531 00 45, e-mail: cpdstarogard@fdds.pl

Centrum Pomocy Dzieci, Gdańsk

Fundacja Dajemy Dzieciom Siłę
ul. Uphagena 18, 80-237 Gdańsk
tel.: 58 718 73 68, e-mail: cpdgdansk@fdds.pl

Centrum Pomocy Dzieciom, Białystok

Stowarzyszenie KLANZA

ul. gen. Kleeberga 8, 15-691 Białystok

tel.: 85 652 54 94, kom.: 690 955 000,

e-mail: cpdbialystok@centrum-klanza.pl

Centrum Pomocy Dzieciom, Głogów

Stowarzyszenie dla Dzieci i Młodzieży SZANSA w Głogowie

ul. Perseusza 13, 67-200 Głogów

tel.: 76 727 60 70, e-mail: biuro@szansa.glogow.pl

Placówki Warszawskiej Sieci Pomocy Dzieciom

www.fdds.pl/placowki-wspd

Telefon dla Rodziców i Nauczycieli w sprawie Bezpieczeństwa Dzieci 800 100 100

tel.: 800 100 100 (pon.–pt. 12.00–15.00, połączenie bezpłatne)

Ogólnopolskie Pogotowie dla Ofiar Przemocy w Rodzinie „Niebieska Linia”

tel.: 800 120 002 (pomoc całodobowa, połączenie bezpłatne)

Porady i pomocy można szukać również u psychologów w centrach interwencji kryzysowej: www.interwencjakryzysowa.pl i w poradniach psychologiczno-pedagogicznych (wykazy są dostępne na stronach kuratoriów oświaty).

Informacje o miejscach świadczących pomoc osobom pokrzywdzonym przestępstwem znajdziesz także na stronie: www.funduszsprawiedliwosci.gov.pl.

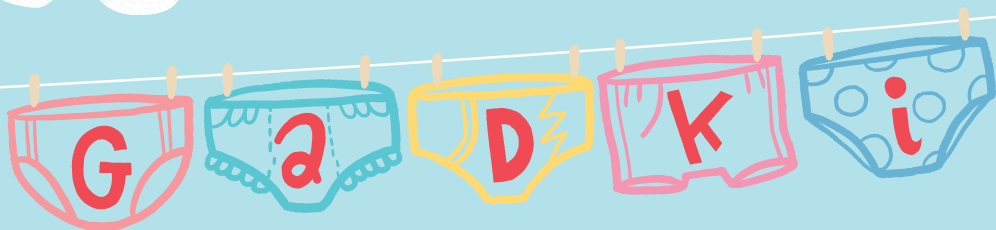
Notatki

Naucz dziecko zasad bezpieczeństwa!

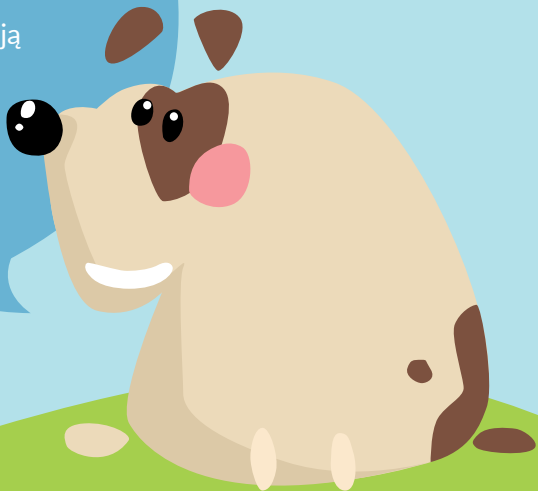

FUNDACJA
DAJEMY
DZIECIOM
SIŁĘ

czyli proste rozmowy na trudne tematy

- G** gdy mówisz „nie”, to znaczy „nie”
- a** alarmuj, gdy potrzebujesz pomocy
- D** dobrze zrobisz, mówiąc o tajemnicach, które Cię niepokoją
- K** koniecznie pamiętaj, że Twoje ciało należy do Ciebie
- i** intymne części ciała są szczególnie chronione

Dowiedz się więcej na: gadki.fdds.pl

